

Naknada štete nastale zbog izvršenja kaznenog djela

Ako ste pretrpjeli gubitak, povredu ili štetu zbog izvršenog kaznenog djela, imate pravo na naknadu štete (pravno definiranu kao "imovinsko-pravni zahtjev"). Šteta, koju ste pretrpjeli zbog izvršenog kaznenog djela, može biti materijalna i nematerijalna. Materijalna se šteta odnosi na gubitak vaše imovine, odnosno, sprečavanja ostvarivanja financijske ili imovinske dobiti zbog izvršenja kaznenog djela. Nematerijalna šteta se odnosi na vašu tjelesnu ili duševnu bol uzrokovanu izvršenjem kaznenog djela. Osim naknade materijalne ili nematerijalne štete imovinsko-pravni zahtjev može se odnositi na povrat stvari, ako su vam oduzete izvršenjem kaznenog djela i poništenje pravnog posla primjerice, ako je ugovor zaključen protuzakonito. Imate pravo na opunomoćenika tijekom kaznenog postupka.

Što trebam učiniti?

Ako ste prijavili kazneno djelo, ili ste dali iskaz policiji, recite policiji o svojim povredama i bilo kakvom gubitku ili šteti koja je nastala zbog izvršenja kaznenog djela. Provjerite s policijom koje tužiteljstvo je nadležno za istragu u vašem predmetu.

U tužiteljstvu se informirajte o tome koji je tužitelj nadležan za slučaj koji ste prijavili. Tužitelj vas mora pitati želite li podnijeti imovinsko-pravni zahtjev za slučaj da počinitelj bude kazneno gonjen. Pri tome vam mora objasniti što je sve potrebno za podnošenje imovinsko-pravnog zahtjeva. Tražite od tužitelja pojašnjenje svega što vam je nejasno. Važno je da tužitelju navedete troškove, bilo kakav gubitak zarade, bol i patnju, koju ste iskusili zbog izvršenog kaznenog djela, primjerice, troškove liječenja ili troškove nastale zbog popravke ili zamjene vaše imovine. Tako ćete pomoći tužitelju koji ima obvezu utvrditi sve činjenice neophodne

za donošenje odluke o vašem imovinsko-pravnom zahtjevu. Također, trebate sačuvati sve potvrde, predračune ili bilo kakve druge dokumente, ako su vam dostupni, te ih dostaviti tužitelju, kako biste potkrijepili svoj imovinsko-pravni zahtjev.

Pitajte tužitelja namjerava li sklopiti sporazum o priznanju krivnje s počiniteljem kaznenog djela, te tražite da o tome na vrijeme budete obaviješteni. Tužitelj vam mora dati priliku da se izjasnite o imovinsko-pravnom zahtjevu.

Podnošenje imovinsko-pravnog zahtjeva

Imovinsko-pravni zahtjev možete podnijeti tužitelju tijekom istrage ili sudu tijekom suđenja. Imovinsko-pravni zahtjev možete podnijeti usmeno ili pismeno.

Ako je moguće, važno je da se izjasnite o visini svog imovinsko-pravnog zahtjeva, te da imate dokaze o šteti koja vam je nanescena.

Podnošenje imovinsko-pravnog zahtjeva sudu

Ako niste podnijeli imovinsko-pravni zahtjev tužiteljstvu, sud će vas tijekom suđenja ponovno poučiti o vašem pravu da to uradite pred sudom.

U slučaju da tužitelj i optuženi sklope sporazum o priznanju krivnje i sud ga prihvati, sud vas mora o istom obavijestiti.

Nakon iznošenja svih dokaza, i prije donošenja presude, imate pravo iznijeti završnu riječ u predmetu.

Kada se donese presuda, imate pravo dobiti primjerak iste. Možete izjaviti žalbu na presudu, ali samo u dijelu koji se odnosi na odluku o imovinsko-pravnom zahtjevu i troškovima kaznenog postupka.

Ako se optuženi proglašuje krivim, presuda treba sadržavati odluku o imovinsko-pravnom zahtjevu, kojeg ste istaknuli tijekom kaznenog postupka. Izuzetno, i iz opravdanih razloga, sud vas može uputiti da imovinsko-pravni zahtjev ostvarite u parničnom postupku.

Ako sud oslobodi optuženog, odbije optužbu, ili obustavi suđenje, obavijestit će vas o mogućnosti da svoj imovinsko-pravni zahtjev ostvarite u parničnom postupku.

Bez obzira da li je optuženi osuđen ili ne, možete ga tužiti u parničnom postupku i tražiti naknadu štete.

Žrtva ste ili svjedok kaznenog djela?

Upoznajte se s vašim pravima i obvezama

Ovaj je letak izradila Misija OESS-a u Bosni i Hercegovini, kako bi vam se pojasnilo što možete očekivati kao svjedok ili žrtva kaznenog djela i na taj način pokušati umanjiti vašu nelagodu, koju možete osjećati tijekom kaznenog postupka.

Iskustvo svjedočenja

Tko može biti svjedok?

Ako ste prijavili kazneno djelo, ili ako postoji mogućnost da možete dati informacije o kaznom djelu, možete biti saslušani kao svjedok od strane policije, tužiteljstva i suda. Također, i optuženi vas može pozvati da svjedočite u njegovu korist.

Što ako zaprimim poziv?

Poziv je dopis tužiteljstva ili suda kojim vam se nalaže da se pojavite u zakazano vrijeme i na mjestu, koje je navedeno u pozivu, kako biste dali svoj iskaz. Kada dobijete poziv, obvezni ste se pojaviti pred tužiteljem ili sudom, kao što je navedeno u pozivu. Vaše nepojavljivanje može biti shvaćeno kao nepoštovanje suda i zbog toga vas sudac može kazniti. Ako niste u mogućnosti odazvati se, obavijestite tužitelja ili sud prije ispitivanja i navedite razloge svoga nepojavljivanja. Recite tužitelju ili sudu ako imate bilo kakve posebne potrebe zbog invalidnosti ili bolesti, tako da se može razmotriti mogućnost vašeg ispitivanja u vašem domu, bolnici ili na nekom drugom odgovarajućem mjestu.

Ako radite, vaš poslodavac vam mora dati slobodno vrijeme kako biste bili saslušani kao svjedok. Vaše troškove snosit će tužiteljstvo ili sud. Na sudu uz vas može biti osoba po vašem izboru. Međutim, moguće su i situacije kad uz vas ne može biti osoba po vašem izboru, primjerice, u slučaju kada je s glavnog pretresa isključena javnost.

Prije suđenja

Ako tužitelj odluči ne provesti istragu o kaznom djelu koje ste prijavili, ili kojeg ste bili žrtva, ili obustaviti istragu, mora vas obavijestiti o razlozima svoje odluke. U tom slučaju, imate pravo podnijeti pritužbu uredu tužitelja u roku od osam dana. Također, ako tužitelj

odluči povući optužnicu, mora vas obavijestiti o toj svojoj odluci.

Svjedočenje na glavnom pretresu: što mogu očekivati?

Zakazivanje ročišta za glavni pretres u nekom predmetu ovisi o već postojećim obvezama u radu sudaca. Budite spremni čekati. Ročišta mogu biti odgođena iz raznih razloga, što se često i dešava. Procedura nalaže da sud, tijekom glavnog pretresa, sve svjedoke, koji nisu dali iskaz, izvede iz sudnice tijekom vašeg svjedočenja. Time se osigurava da vaš iskaz ne utječe na svjedočenje drugih svjedoka. Nemojte diskutirati o iskazima svjedoka koji su već dali svoj iskaz.

Na početku pretresa od vas će se tražiti osobni podaci, a zatim će vam tužitelj i branitelj postavljati pitanja o detaljima događaja o kojem svjedočite. Prije davanja iskaza sudac će tražiti da date prisegu. Najvažnije što morate znati je da tijekom svjedočenja uvijek govorite istinu i bit ćete upozoreni da davanje lažnog iskaza predstavlja kazneno djelo. Ako ste svjedok optužbe, prvo će vas ispitati tužitelj, a zatim odvjetnik optuženog, koji Vam može postavljati dodatna pitanja. Vaši odgovori mogu biti osporavani, ali, imajte na umu da ispitivanje nije usmjereno protiv vas osobno. Namjera je sagledati sve aspekte predmeta, jer se svatko smatra nevinim za kazneno djelo dok se pravomoćnom presudom ne utvrdi njegova krivnja.

Možete osjećati nervozu ili zbunjenost: to je normalno. Ako ne razumijete pitanje, ne ustručavajte se to reći – tražite pojašnjenje. Ako ste pod stresom, umorni, ili iz nekih drugih opravdanih razloga, možete tražiti stanku tijekom ispitivanja. Imate pravo da pred sudom budete tretirani s poštovanjem, dostojanstvom i pozornošću, i sudac je tu da vas zaštiti i pomogne vam.

Imate pravo ne odgovarati na pitanja tužitelja, odvjetnika ili suda koja bi vas mogla izložiti kaznom gonjenju. Također, ako ste žrtva seksualnog nasilja ne smije vas se ispitivati o vašem ranijem seksualnom životu. Ovim se štiti vaša privatnost.

U slučaju da je vaše dijete svjedok, ono mora biti saslušano uz nazočnost pedagoga, psihologa ili druge stručne osobe. Imate pravo nazočiti tijekom

ispitivanja svoga djeteta, osim kada je to suprotno interesima postupka ili interesima zaštite djeteta.

Nakon svog svjedočenja, slobodni ste napustiti sudnicu ili ostati u publici, ukoliko sud ne naloži drugačije.

Ukoliko se počinitelj kaznenog djela nije izjasnio krivim, ili sklopio sporazum o priznanju krivnje, njegova krivnja se utvrđuje na glavnom pretresu, čije vrijeme održavanja određuje sud. Zatim se izriče presuda. Možete nazočiti i ovom ročištu.

Mogu li biti zaštićen/a?

Vama i vašoj obitelji stoje na raspolaganju različiti oblici zaštite. Imate pravo biti zaštićeni od počinitelja kaznenog djela. Policija, tužitelj ili sudac obvezni su vas izvijestiti o mjerama zaštite koje vam, po zakonu, stoje na raspolaganju. Vaš pristanak je potreban za primjenu bilo kojeg oblika zaštite. Ako niste bili obaviješteni o ovom, na početku svoga svjedočenja tražite da vam se objasni koje su vam zaštitne mjere, zakonski, na raspolaganju.

Ako trebate zaštitu ili psihološku i socijalnu pomoć, recite to tužitelju tijekom istrage, odnosno, sudu nakon potvrđivanja optužnice protiv počinitelja kaznenog djela. Ovo će pomoći da vam se pruži adekvatna podrška, kako biste svjedočili.

Od vas se može tražiti da navedete razloge zbog kojih tražite pomoć i zaštitu.

Ovi razlozi mogu biti:

Ako vas netko svojim riječima ili radnjama plaši ili uznemirava zbog toga što ćete svjedočiti pred sudom, primjerice, prati vas, nudi mito, upućuje vam prijeteće telefonske pozive ili šalje prijeteće signale vama ili vašoj obitelji, važno je da ovo odmah prijavite policiji i tužiteljstvu.

Isto tako, ako vas je ono što ste doživjeli, ili trauma koju ste pretrpjeli, učinila ranjivim, primjerice, bili ste žrtva seksualnog nasilja, trgovine ljudima, silovanja, nasilja u obitelji, očevidac ste ubojstva, sud vam može odobriti određeni oblik zaštitnih mjera ili pomoći. Isto se odnosi i na vaše osobno stanje, primjerice, postojanje invalidnosti ili bolesti.

Ako ste mlađi od 18 godina, zaštita vam se mora dati automatski.